

PROFESOR KAZIMIERZ IDASZEWSKI PATRON WROCŁAWSKIEGO STOWARZYSZENIA ELEKTRYKÓW POLSKICH

Elżbieta ZACHEMBA¹, Jan FRANCIK²

1. Stowarzyszenie Elektryków Polskich
tel.: 608 252 559 e-mail: zachemba@wp.pl
2. Politechnika Wrocławska, Wydział Elektroniki
tel.: 71 355 19 12 e-mail: jan.franczyk@pwr.edu.pl

Streszczenie: Tematem referatu jest życie i działalność zawodowa patrona Wrocławskiego Oddziału SEP, prof. Kazimierza Idaszewskiego. Postać prof. Kazimierza Idaszewskiego jest ściśle związana ze stolicą Dolnego Śląska – Wrocławiem. Tak jak miasto zostało odgruzowane po II wojnie światowej, tak prof. Kazimierz Idaszewski odbudował tradycje naukowe Politechniki Lwowskiej tworząc oraz organizując życie akademickie we Wrocławiu. My, tzn. członkowie SEP jesteśmy mu za to wdzięczni, a wdzięczność tę okazujemy czcąc Jego pamięć, przechowując wspomnienia i pamiątki. Celem tego artykułu jest zaprezentowanie sylwetki profesora jako wzoru do naśladowania dla wielu młodych ludzi, Polaków i Europejczyków.

Słowa kluczowe: Wrocław powojenny, Politechnika Wrocławska, Stowarzyszenie Elektryków Polskich, Prof. K. Idaszewski – wspomnienie.

1. TRUDNE POCZĄTKI

Kilka dni po kapitulacji Festung Breslau (6 maja 1945), do kompletnie zniszczonego miasta zaczęły przybywać załóżki administracji polskiej. Wśród nich byli przyszli organizatorzy szkolnictwa. Resztki tego, co pozostało po wielomiesięcznych walkach o miasto należało przejąć i starać się zagospodarować dla przyszłego polskiego Wrocławia. Miasto wyglądało okropnie (rys. 1) [2].

Rys. 1. Twierdza „Festung Breslau” upadła (6 maja 1945)

Wśród pionierów organizujących polski Wrocław była grupa, której zadaniem było rozpoznanie możliwości utworzenia polskiego ośrodka akademickiego we

Wrocławiu. Grupie tej przewodniczył profesor Stanisław Kulczyński, były rektor uniwersytetu lwowskiego. Właśnie ze Lwowa wyszły plany stworzenia ośrodka akademickiego we Wrocławiu [1].

Po kilku miesiącach tylko kilka większych ulic miasta było w miarę przejezdnych, choć ze śladami brutalnej wojny, „przed chwilą” zakończonej (rys. 2) [2].

Rys. 2. Friedrich Wilhelmstr, od 1 września 1945 Legnicka

Latem 1945 roku do Wrocławia przyjechała z wizytacją grupa profesorów z Krakowa, która oceniła pozytywnie zasoby techniczne byłych wrocławskich uczelni niemieckich. Prawdopodobnie było to powodem, że pomimo stanu tymczasowości już 24 sierpnia Krajowa Rada Narodowa wydała dekret o przekształceniu Breslauer Universität i Technische Hochschule w polskie państwowe szkoły akademickie [1]. Dzięki temu jesienią 1945 roku w stolicy Dolnego Śląska rozpoczęła działalność uczelnia o nazwie Uniwersytet i Politechnika we Wrocławiu. Była to szkoła wyższa ze wspólnym rektorem, wspólnym senatem, budżetem i administracją. Rektorem tej uczelni został jej główny organizator, profesor Stanisław Kulczyński [1].

Jednym z uczestników grupy wizytującej Wrocław latem 1945 r. był profesor Kazimierz Idaszewski, późniejszy organizator i Dziekan Wydziału Elektrycznego Politechniki Śląskiej w Gliwicach. Prawdopodobnie będąc pod wrażeniem tego co zobaczył w przejętych laboratoriach byłej wrocławskiej Technische Hochschule, podjął odważną decyzję opuszczenia względnie spokojnych Gliwic na rzecz pracy w kompletnie zrujnowanym i bardzo niespokojnym

Wrocławiu. Wrocław zniszczony, ale laboratoria przyszłej politechniki mogły być dobrze wyposażone.

2. ORGANIZATOR NAUKI

Misja tworzenia szkolnictwa wyższego na Ziemiach Odzyskanych tak pochłonęła profesora Kazimierza Idaszewskiego, że porzucił spokojniejszą pracę w Gliwicach na rzecz niespokojnego Wrocławia.

W wieku 67 lat, podjął się po raz drugi w swoim życiu ambitnego zadania zorganizowania wydziału w zniszczonej działaniami wojennymi uczelni, tym razem Wydziału Mechaniczno-Elektrotechnicznego Politechniki we Wrocławiu. O jego woli podejmowania się trudnych zadań, co do których słuszności był przekonany, a także o determinacji świadczy między innymi fakt, że zrezygnował z zapewnionego mu domku jednorodzinny z ogrodem w Gliwicach, zadowolając się, w niewspółmiernie gorszym, zniszczonym przez działania wojenne Wrocławiu mieszkaniem, w którym tylko dwa pokoje nadawały się do zamieszkania.

W październiku 1945 r. profesor zorganizował od podstaw Wydział Mechaniczno-Elektrotechniczny i został jego pierwszym dziekanem. Od 1945 Kierował Katedrą Miernictwa i Katedrą Maszyn Elektrycznych na tym Wydziale.

Po kilku tygodniach wyczerpanej pracy udało się uruchomić laboratoria pomiarów elektrycznych i maszyn elektrycznych oraz wykłady. Pierwszy wykład dla nielicznej grupy studentów 3 i 4 roku, odbył się w nieogrzewanej sali nr 305 budynku A-5 Politechniki, w dniu 15 listopada 1945 roku (rys. 3). Był to nie tylko pierwszy wykład akademicki w Politechnice, ale pierwszy na wyższych uczelniach w polskim Wrocławiu [1].

Rys. 3. Uczestnicy pierwszego polskiego wykładu akademickiego we Wrocławiu. Fotografia pamiątkowa, czy najważniejsza ikona Politechniki Wrocławskiej

Mimo trudnych warunków materialnych i kadrowych Wydział Mechaniczno-Elektrotechniczny zaczynał się rozwijać coraz bardziej. Już w dniu 8 kwietnia 1946 r. Kazimierz Mściwujewski, dyplomant profesora Idaszewskiego, otrzymał dyplom nr 1 mgr inż. Politechniki Wrocławskiej. Profesor był też promotorem pierwszego po wojnie doktoratu nauk technicznych w Politechnice Wrocławskiej. Otrzymał go w 1946 roku inż. elektryk Władysław Kołek (przyszły profesor Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie).

W kwietniu 1946 roku ze względu na przemęczenie pracami organizacyjnymi prof. Idaszewski zrezygnował ze stanowiska dziekana Wydziału Mechaniczno-

Elektrotechnicznego. Obowiązki dziekana przejął profesor Józef Ignacy Skowroński. W lipcu 1947 roku profesor Idaszewski zastąpił ciężko chorego prorektora Politechniki Wrocławskiej, prof. Edwarda Suchardę na spotkaniu z komisją Ministerstwa Oświaty. Wtedy to po raz drugi obronił Politechnikę Wrocławską przed likwidacją i przekazaniem jej wyposażenia politechnikom w Warszawie i Łodzi.

W lipcu 1947 r. przekazał kierownictwo Katedry Maszyn Elektrycznych oraz wykłady i niedawno uruchomione (wielkim wysiłkiem) laboratoria maszyn elektrycznych dr. inż. Pawłowi Janowi Nowackiemu. Pozostał tylko Kierownikiem Katedry Pomiarów Elektrycznych (a miał już wówczas 69 lat). We wrześniu 1949 r. Ministerstwo Oświaty mianowało profesora Idaszewskiego przewodniczącym komisji weryfikacyjno-egzaminacyjnej dla elektryków, którzy starali się o dyplom tzw. „zawodowego inżyniera elektryka”. Komisja ta pracowała do 1954 roku. Profesor nawiązywał bezpośrednie kontakty z zakładami przemysłowymi, które miały w tym powojennym okresie dużo problemów technicznych i kadrowych. Największe nasilenie tych prac przypadło na lata 1947-51 i były to odbiory, uruchomienia, ekspertyzy, przebudowy urządzeń pomiarowych oraz aparatów i przyrządów pomiarowych [5].

Wymieniono tutaj tylko część zasług profesora Kazimierza Idaszewskiego dla Politechniki Wrocławskiej, ale to całkowicie wystarczy, aby uznać Go za „Ojca” elektryki na tej Uczelni.

3. TWÓRCA WROCLAWSKIEGO SEP

Stowarzyszenie Elektryków Dolnego Śląska ma swoje początki na Śląsku, ale nie we Wrocławiu. W dniu 6 stycznia 1946 roku na spotkaniu koleżeńskim Dolnośląskiego Okręgu Energetycznego w Cieplicach, przyjęto wniosek kol. Kazimierza Mecha, uczestnika Zjazdu Założycielskiego SEP w 1919 roku, utworzenia na Dolnym Śląsku Oddziału Stowarzyszenia Elektryków Polskich.

Następnie w dniu 24 maja 1946 roku na zebraniu naukowym elektryków w Politechnice Wrocławskiej wyłoniono komitet organizacyjny, któremu powierzono zadanie utworzenia Oddziału SEP we Wrocławiu [6].

Na kolejnym zebraniu elektryków w Politechnice Wrocławskiej, w dniu 5 września 1946 r. dokonano wyboru pierwszego Zarządu Oddziału Wrocławskiego SEP. Prezesem został kol. Kazimierz Idaszewski. W ten sposób została doceniona aktywna działalność profesora w dziedzinie upowszechniania wiedzy o elektryczności. Był aktywnym członkiem podkomisji Miernictwa Elektrycznego SEP. Współpracował z prof. Kazimierzem Drewnowskim z Politechniki Warszawskiej w opracowaniu Polskiego Słownika Elektrycznego wydanej przez SEP w 1950 r.

Sprawność organizacyjna profesora została doceniona na forum krajowym SEP. W roku 1947 kierował organizacją Ogólnopolskiego Walnego Zjazdu Delegatów SEP. W 1964 r. został Członkiem Honorowym SEP.

Za wybitną działalność dydaktyczną i organizacyjną profesor został odznaczony m.in. Krzyżem Kawalerskim (1950) i Komandorskim (1958) Orderu Odrodzenia Polski, oraz Złotą Odznaką Honorową SEP (1960).

Wrocławski Oddział Stowarzyszenia Elektryków Polskich doceniając wpływ profesora Kazimierza Idaszewskiego na budowę trwałych fundamentów wrocławskiej elektryki postanowił umocnić pamięć profesora w strukturach Stowarzyszenia.

Z okazji 60 rocznicy powstania Oddziału Wrocławskiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich Uchwałą z dnia 18 maja 2005 roku Zarząd Oddziału ustanowił Medal im. Profesora Kazimierza Idaszewskiego.

Kolejnym posunięciem Oddziału Wrocławskiego było nadanie Oddziałowi imienia profesora Kazimierza Idaszewskiego. Na podstawie uchwały nr 32/43/2010-2014 Zarządu Oddziału Wrocławskiego SEP z dnia 17 czerwca 2013 r. – Zarząd Główny SEP decyzją z dnia 4 lipca 2013 r. nadał Oddziałowi Wrocławskiemu Stowarzyszenia Elektryków Polskich imię prof. Kazimierza Idaszewskiego.

Z inicjatywy Wrocławskiego SEP i przy pomocy władz Politechniki Wrocławskiej doszło do odsłonięcia tablicy pamiątkowej na budynku uczelni, w którym odbył się pierwszy polski wykład z elektrotechniki (15 listopada 1945) (rys. 4 i 5).

Rys. 4. Historyczny budynek Politechniki Wrocławskiej z tablicą upamiętniającą pierwszy polski wykład w polskim Wrocławiu

Rys. 5. Tablica pamiątkowa: „PIERWSZY POLSKI WYKŁAD WE WROCŁAWIU”

Uroczystość odbyła się 11 maja 2019 roku przed wejściem do budynku A-5 Politechniki, budynku już historycznego, w którym nadal mieści się Katedra Maszyn, Napędów i Pomiarów Elektrycznych, kontynuująca dzieło Profesora Kazimierza Idaszewskiego.

Odsłonięcia tablicy, w obecności kilkudziesięciu członków i sympatyków SEP, dokonali: prof. Jerzy Jasięko – Prorektor Politechniki Wrocławskiej, Piotr Szymczak – Prezes SEP oraz Andrzej Hachoł – Prezes Oddziału Wrocławskiego SEP [7]. Po uroczystym odsłonięciu tablicy uczestnicy tej uroczystości udali się na XLIV-te Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Oddziału Wrocławskiego SEP. Wydarzenia te były wpisane w obchody 100 letniej działalności SEP.

4. CURRICULUM VITAE

4.1. Elementy główne

Profesor Kazimierz Idaszewski urodził się w Nochowie koło Śremu (Wielkopolska). Gimnazjum typu klasycznego ukończył w Śremie. Studia wyższe odbył w latach 1898-1903 w Brunzswiku, a już rok później uzyskał tytuł doktora nauk technicznych.

W 1920 r. zrezygnował z atrakcyjnej pracy w Zakładach Siemens w Niemczech, by objąć Katedrę Miernictwa Elektrycznego we Lwowie. Natomiast od 1930 r. kierował Katedrą Maszyn Elektrycznych Politechniki Lwowskiej.

Od 1945 r. profesor pracował na współtworzonym Wydziale Mechaniczno-Elektrotechnicznym Politechniki Wrocławskiej. Był kierownikiem Katedry Maszyn i Miernictwa Elektrycznego. Zorganizował Wydział Elektryczny Politechniki i został pierwszym dziekanem tego wydziału. Był współorganizatorem i pierwszym prezesem Oddziału Wrocławskiego Oddziału Stowarzyszenia Elektryków Polskich.

Rys. 6. Profesor Kazimierz Idaszewski, lata 30-te XX wieku i lata 60-te XX wieku

4.2. Detale

Naukowiec, dydaktyk, organizator, praktyk.

1898 Matura w Śremie (miał 20 lat).

1898-1903 Ukończenie studiów w Brunzswiku (miał 25 lat).

1903-1904 Praca w Szkole Politechnicznej we Lwowie u prof. Romana Dzieślewskiego.

1904 Obrona pracy doktorskiej w Brunzswiku i tytuł dr inż.

1904-1919 Praca w Siemens Schuchertwerke w Berlinie.

1920-1930 Kierowanie Katedrą Pomiarów Elektrotechnicznych we Lwowie.

- 1920** Otrzymanie tytułu i stanowiska profesora nadzwyczajnego miernictwa elektrycznego w Politechnice Lwowskiej.
- 1924** Otrzymanie tytułu i stanowiska prof. zwyczaj. miernictwa elektrycznego w Politechnice Lwowskiej.
- 1924-1925** Opieka nad Katedrą Elektrotechniki Ogólnej z powodu śmierci prof. R. Dzieślewskiego, aż do objęcia tego stanowiska przez prof. Stanisława Fryze w Politechnice Lwowskiej.
- 1930** Objęcie kierownictwa Katedry Maszyn Elektrycznych w Politechnice Lwowskiej (miał 52 lata).
- 1939-1941** Pełnienie stanowiska Kierownika Katedry Maszyn Elektrycznych w Instytucie Politechnicznym (Lwowski Politechniczny Instytut) podczas I okupacji sowieckiej.
- 1941** Zamknięcie Instytutu Politechnicznego przez Niemców.
- 1942-1943** Wykłady po polsku w Rzemieślniczej Szkole Zawodowej i po niemiecku na Państwowych Technicznych Kursach Fachowych.
- 1944** Wyjazd do Krakowa przed zbliżającym się frontem radzieckim (24 lata w Politechnice Lwowskiej).
- 1945** Objęcie Katedry Pomiarów i Maszyn Elektrycznych Politechniki Śląskiej w Gliwicach (miał 67 lat).
- 1945-październik** Objęcie funkcji dziekana Wydziału

Mechaniczno-Elektrotechnicznego oraz kierownictwa Katedry Pomiarów Elektrycznych i jednocześnie Katedry Maszyn Elektrycznych w Politechnice Wrocławskiej.

- 1945-1960** Praca w Politechnice Wrocławskiej (15 lat).
1960 Przejście na emeryturę (miał 82 lata).

5. BIBLIOGRAFIA

1. Augustyn A.: Jaka jest, to jest i niech żyje, Pryzmat, listopad 2014.
2. Smola K.: Album zniszczeń – Wrocław 1945, Wydawnictwo VIA 1995.
3. Hickiewicz J.: Kazimierz Idaszewski (1878–1965), Materiały konferencyjne XLIV International Symposium on Electrical Machines, Szklarska Poręba 2008.
4. Twórcy Wydziału Elektrycznego Politechniki Wrocławskiej. Materiały z Sesji 60 rocznicy uzyskania samodzielności Wydziału Elektrycznego Politechniki Wr., 2009 r.
5. Słownik biograficzny zasłużonych elektryków Wrocławskich, SEP Wrocław 1997.
6. 60 lat Oddziału Wrocławskiego SEP, Wrocław 2006.
7. Kazubek B.: XLIV Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie O/W SEP, Informator O/W SEP Nr 20, styczeń 2020.

PROFESSOR KAZIMIERZ IDASZEWSKI, THE PATRON OF THE ASSOCIATION OF POLISH ELECTRICAL ENGINEERS IN WROCLAW

The subject of this paper is a presentation of the life and professional career of Professor Kazimierz Idaszewski, the Patron of the Association of Polish Electrical Engineers in Wrocław. Professor Kazimierz Idaszewski had very close ties with the capital of the Lower Silesia – Wrocław. As the city was rebuilt after the Second World War, also Professor K. Idaszewski rebuilt the scientific traditions of the Lvov University of Technology by creating and organizing the academic life in Wrocław. We, the members of the Association of Polish Electrical Engineers in Wrocław, are eternally grateful to him for doing so and would like to show our gratitude by commemorating him and by preserving his mementoes and memories of him. The purpose of this paper is presenting Professor K. Idaszewski as a role model for the future generations of young Polish and European people.

Keywords: Wrocław after the war, Wrocław University of Technology, Association of Polish Electrical Engineers, the recollections of professor K. Idaszewski.